

Karmen Joller
Sotsiaalminister
Sotsiaalministeerium
info@sm.ee

05.08.2026 nr 14.1-2/6121

Siiri Lahe
Juhatuse esimees
Tervisekassa
info@tervisekassa.ee

Birgit Lao
Peadirektor
Terviseamet
info@terviseamet.ee

Pöördumine kiirabivõrgustiku kavandatava ümberkorraldamise ja uue kiirabikonkursi ettevalmistamise kohta

Lugupeetud Karmen Joller, Siiri Lahe ja Birgit Lao

Sihtasutus Tartu Ülikooli Kliinikum väljendab tõsist muret Terviseameti ja Tervisekassa ettevalmistatava kiirabikonkursi ning selle raames kavandatavate kiirabivõrgustiku muudatuste pärast.

Meile teadaolevalt nähakse konkursi ettevalmistamisel muu hulgas ette kiirabibrigaadide arvu vähendamist Lõuna- ja Ida-Eestis ning laialdasemat üleminekut kaheliikmelistele brigaadidele. Tegemist ei ole üksnes teenuse tehnilise või rahastamiskorraldusliku muutmisega, vaid Eesti vältimatu abi süsteemi pikaajaliselt mõjutavate strateegiliste otsustega.

Kliinikum on Tartu Kiirabi asutajaliige ning piirkondliku haiglana täidab kesksel rollil Ida-, Lõuna- ja Kesk-Eesti patsientide raviteekondade korraldamisel. Kiirabi kättesaadavus, toimepidevus ja koostöö piirkonna haiglatega mõjutavad vahetult nii erakorralise abi kvaliteeti kui ka kogu regionaalse tervishoiusüsteemi toimimist. Seetõttu peame vajalikuks, et kiirabivõrgustiku olulised muudatused valmistatakse ette läbipaistvalt, andmepõhiselt ja koostöös piirkonna kiirabiasutuste ning haiglatega.

Eesti kiirabisüsteem on viimase kolme aastakümne jooksul teinud läbi märkimisväärse arengu. Tartu Kiirabi kõrge professionaalne tase, usaldusväärsus ja roll elanikkonna turvatunde tagamisel on pikaajalise arendus-, väljaõppe- ja kvaliteeditöö tulemus. Lisaks vältimatu abi osutamisele on kiirabil oluline roll elanikkonna, sealhulgas kooliõpilaste esmaabi- ja elustamisoskuste arendamisel. Kiirabisüsteemi olemasolevat võimekust tuleb seetõttu käsitleda olulise ühiskondliku väärtusena, mille muutmine eeldab põhjalikku mõjuhindamist.

Kõrvalekaldumine kokkulepitud otsustusprotsessist

Sotsiaalministeeriumi kinnitatud dokument „Kiirabi arengusuunad aastani 2035“ näeb kiirabisüsteemi arendamise aluspõhimõtetenä ette süsteemse ja kaasava juhtimise, teenuseosutajate ning valdkonna ekspertide osalemise ja andmepõhise otsustamise. Arengusuundade kohaselt:

- toimub kiirabiasutuste ja valdkonna ekspertide kaasamine kiirabi arendusnõukogu kaudu;
- tuleb arendusnõukogu kaasata kiirabisüsteemi arendamise planeerimise ja elluviimise kõikides etappides;
- peab konkursi ettevalmistamine, sealhulgas regioonide kindlaksmääramine, toimuma tihedas koostöös valdkonna ekspertide ja partnerasutustega;
- tuleb kiirabivõrgustikku arendada dünaamiliselt ja vajaduspõhiselt, tuginedes tõenduspõhistele andmetele;
- arendab Terviseamet 2027. aastal koostöös osapooltega välja tervishoiu hädaabiteenuste strateegilise juhtimise platvormi ning teeb seejärel ettepaneku teeninduspiirkondade optimeerimiseks.

Meile teadaolevalt ei ole kiirabiteenuse osutajaid ega piirkonna haiglaid kavandavate muudatuste sisulisse ettevalmistamisse kaasatud viisil, mis vastaks arengusuundades kirjeldatud otsustusmudelile. Samuti ei ole osapooltele esitatud piisavat regionaalset mõjuhindangut, mille põhjal oleks võimalik hinnata brigaadide arvu ja koosseisu muutmise mõju abi kättesaadavusele, reageerimisajale, patsiendihutusele ning süsteemi toimepidevusele.

Selline menetlus tekitab küsimuse, kas uue kiirabikonkursi ettevalmistamisel on järgitud riigi enda kinnitatud arengusuundi ja tegevuskava.

Brigaadide arvu vähendamise võimalik mõju

Lõuna-Eesti kiirabivõrgustiku hindamisel ei saa lähtuda üksnes väljakutsete arvust või ühe brigaadi keskmisest töökoormusest. Arvesse tuleb võtta vähemalt:

- hajaasustust ja suuri vahemaid;
- patsientide sagedast transportimist piirkondlikku haiglasse Tartusse;
- kogu väljasõidu kestust, sealhulgas patsiendi üleandmise ja oma teeninduspiirkonda naasmise aega;
- samaaegsete väljakutsete tõenäosust;
- naaberbrigaadide tegelikku kättesaadavust;
- haiglavõrgu ja kohalike ravivõimaluste muutumist;
- kriisi- ja suurõnnetuste valmisolekut.

Näiteks Valga linnas brigaadide arvu vähendamisel võib tekkida olukord, kus piirkonna ainus brigaad viib patsienti ligikaudu 90 kilomeetri kaugusele Tartusse ning Valga linn ja seda ümbritsev piirkond jäävad pikaks ajaks kohaliku kiirabi katteta. Sellises olukorras sõltub eluolukorras seisundis patsiendi abi saamine kaugemal paikneva brigaadi kättesaadavusest ja saabumisajast. Seda riski ei saa käsitleda üksnes majandusliku optimeerimise küsimusena.

Enne brigaadide arvu vähendamist tuleb seetõttu esitada iga mõjutatava piirkonna kohta modelleeritud hinnang vähemalt kriitiliste kutsete reageerimisajale, katteta perioodide sagedusele, samaaegsete väljakutsete lahendamise võimele ning naaberpiirkondade koormuse muutumisele.

Kaheliikmeliste brigaadide rakendamine

„Kiirabi arengusuunad aastani 2035“ ei näe ette üldist üleminekut kaheliikmelistele brigaadidele. Dokument võimaldab neid moodustada linnades, kus on vaja brigaadide arvu suurendada, ning olukordades, kus tervishoiutöötajate nappuse tõttu ei ole võimalik tagada kolmeliikmelist koosseisu. Seejuures tuleb otsuste tegemisel arvestada piirkondliku kiirabiasutuse sisendiga.

Kolmeliikmelistel brigaadidel on oluline roll elustamisel, raske trauma ja mitme kannatanuga sündmuste korral, agressiivse patsiendiga seotud turvariskide maandamisel ning brigaadijuhtide

järelkasvu ja kriisireservi tagamisel. Seetõttu ei saa brigaadi koosseisu vähendamist käsitleda üksnes kulude kokkuhoiuna. Vajalik on hinnata muudatuse mõju patsiendiohutusele, töötajate turvalisusele, väljaõppele, järelkasvule ja kriisivalmidusele.

Kaheliikmeliste brigaadide laiem rakendamine eeldab vähemalt selgeid kasutuskriteeriume, sobivat väljakutsete menetlemise süsteemi, toimivat telemeditsiinilist arstituge, arstliku toetusbrigaadi kättesaadavust ning eelnevalt kindlaks määratud kvaliteedi- ja ohutusnäitajaid.

Kliinikumi ettepanekud

Palume Sotsiaalministeeriumil kui kiirabi arengusuundade elluviimise eest vastutaval asutusel tagada, et uue kiirabikonkursi ettevalmistamine toimuks kooskõlas dokumendis „Kiirabi arengusuunad aastani 2035“ sätestatud põhimõtete ja tegevuskavaga.

Peame vajalikuks:

1. mitte kinnitada brigaadide arvu, paiknemist ja koosseisu oluliselt muutvaid konkursitingimusi enne sisulise kaasamis- ja mõjuhindamisprotsessi läbimist;
2. esitada kiirabiasutustele ja piirkonna haiglatele kavandatavate muudatuste aluseks olevad andmed, metoodika ja piirkondlikud mõjuanalüüsid;
3. kutsuda Sotsiaalministeeriumi juhtimisel kokku kiirabi juhtrühma, arendusnõukogu, mõjutatud kiirabiasutuste, piirkondlike haiglate, Häirekeskuse ja teiste asjaomaste partnerite ühine arutelu;
4. hinnata iga mõjutatava piirkonna puhul erinevaid lahendusvariante, sealhulgas senise brigaadide arvu säilitamist, brigaadide paindlikumat töökorraldust, esmase abi võimekuse arendamist ja etapiviisilist piloteerimist;
5. leppida enne muudatuste rakendamist kokku kvaliteedi-, kättesaadavus- ja patsiendiohutuse näitajad ning nende seire ja muudatuste tagasipööramise tingimused;
6. selgitada, kuidas on konkursi senises ettevalmistamises täidetud arengusuundades sätestatud nõuded ekspertide ja partnerasutuste kaasamise ning andmepõhise otsustamise kohta.

Kliinikum toetab kiirabisüsteemi arendamist ja vajaduspõhist ajakohastamist. Samas peame vältimatuks, et pikaajalise mõjuga otsused tehakse läbipaistvalt, koostöös teenuseosutajate ja piirkonna haiglatega ning alles pärast nende mõju terviklikku hindamist.

Palume kavandatavate muudatuste ettevalmistamine viia kooskõlla „Kiirabi arengusuundadega aastani 2035“ ning korraldada enne konkursitingimuste kinnitamist asjaomaste osapoolte sisuline arutelu.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Priit Perens
Juhatuse esimees